

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในสังคมได้ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ตลอดช่วงชีวิต ตั้งแต่การวางรากฐานพัฒนาการของชีวิตแต่แรกเกิดการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านต่างๆ ที่จะดำรงชีพและประกอบอาชีพ ได้อย่างมีความสุขรู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลงรวมเป็นพลังสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน (พระราชวรมูณี. 2540 : 3) การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนได้ดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างสันติสุข และสามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทุกด้านของสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 8)

ประวัติการศึกษาไทยที่จารึกไว้ว่าการศึกษาของไทยแต่เดิมนั้นมีจุดกำเนิดเริ่มต้นที่วัด โดยเป็นการศึกษาของคณะสงฆ์ซึ่งเป็นสถาบันศาสนา วัดได้มีบทบาทในการจัดการศึกษามาตั้งแต่โบราณ วัดมีบทบาทในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามรูปแบบที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 15 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2548 : บทนำ) การศึกษาในแต่ละรูปแบบและในแต่ละสถาบันนั้น ย่อมมีจุดมุ่งหมาย กล่าวคือ หลักการศึกษเป็นส่วนเฉพาะตนการผลิตบุคลากรออกมาเพื่อรับใช้สังคมหรือหน่วยงานนั้น ๆ ย่อมขึ้นอยู่กับความจำเป็นของแต่ละส่วนงาน งานการศึกษาของคณะสงฆ์มุ่งให้ผู้ศึกษาทำความเข้าใจให้กระจ่างชัดในหลักธรรมคำสอน เพื่อรักษาตนได้ พัฒนาตนเป็น พร้อมทั้งเกื้อกูลผู้อื่น ให้มีส่วนได้รับรู้หลักธรรมคำสอนที่ถูกต้อง การจัดให้พระภิกษุสามเณรได้รับการศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยเป็นภารกิจหลักที่สำคัญประการหนึ่งของคณะสงฆ์ เพราะผู้ที่บวชเข้ามาในพระพุทธศาสนานั้นบวชเข้ามาเพื่อศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย เรียกว่า “การบวชเรียน” (กิตติ ธีรसानต์. 2539 : คำนำ) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 6 ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนา

คนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา มีความรู้คู่กับคุณธรรม อีกทั้งต้องมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 5) ซึ่งสอดคล้องกับกฎหมายการศึกษาฉบับที่ 23 พ.ศ. 2541 โดยกำหนดให้มีการดำเนินงานจัดการศึกษาเป็นภารกิจที่สำคัญของคณะสงฆ์ (สมเด็จพระญาณสังวร. 2541 : ออนไลน์) ในการจัดการศึกษาสำหรับพระภิกษุและสามเณรในสถาบันสงฆ์นั้น แบ่งตามโครงสร้างหลัก ๆ มี 4 แผนกได้แก่ พระปริยัติธรรมแผนกธรรม พระปริยัติธรรมแผนกบาลี พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาและแผนกอุดมศึกษา

การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เป็นการศึกษาพระธรรมวินัย มีความสำคัญอย่างมากต่อการธำรงรักษาพระพุทธศาสนา ก่อนที่พระพุทธเจ้าจะปรินิพพาน ไม่ได้ทรงตั้งพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งเป็นศาสดาแทนพระองค์ แต่พระองค์ได้ทรงมอบหมายให้ชาวพุทธได้รู้กันว่าพระธรรมวินัยนั้นแหละเป็นพระศาสดาแทนพระองค์ (พระธรรมปิฎก. 2543 : 154) ฉะนั้นภาษาบาลี จึงเป็นภาษาที่ใช้จารึกคำสอนในพระพุทธศาสนา หลักธรรมคำสอนที่ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก เป็นหลักความจริงทนต่อการพิสูจน์ตลอดมาเมื่อสองพันกว่าปีแล้วเป็นความจริงอย่างไร ปัจจุบันก็ยังเป็นความจริงอยู่อย่างนั้น สิ่งที่สำคัญที่จะเข้าถึงพุทธธรรมจะต้องได้รับการศึกษาที่ถูกต้องและนำมาประพฤติปฏิบัติ ด้วยเหตุนี้ ระบบการเรียนการสอนหลักธรรมคำสอนจึงเกิดขึ้นในสังคมไทย (ระวี ภาวิไล. 2536 : 14)

การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เป็นการศึกษาที่สำคัญของคณะสงฆ์ เพราะศึกษาถึงภาษาที่มาจากหลักคำสอนซึ่งปรากฏในพระไตรปิฎก บุคลากรของพระพุทธศาสนาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้และเข้าใจภาษาบาลีเป็นอย่างดี คณะสงฆ์ไทยถึงเห็นความสำคัญเช่นนี้ จึงได้จัดหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีไว้เป็นแผนกหนึ่ง เพื่อเตรียมบุคลากรทางพระพุทธศาสนาไว้รับมรดกธรรม เพราะเมื่อผู้ศึกษามีความรู้ภาษาบาลีดีแล้ว จะได้เผยแผ่คำสอนและแนะนำสั่งสอนประชาชนสืบต่อไป (พระธรรมโมลี (สมศักดิ์ อุปสโม). 2547 : คำอนุโมทนา) และการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เป็นการศึกษาวิชาการในพระพุทธศาสนาให้มีความรู้ความเข้าใจลึกซึ้งถึงสารธรรมให้ถ่องแท้ จะได้นำไปเป็นหลักในการประกาศศาสนธรรมให้เข้าถึงประชาชนอย่างแท้จริง การศึกษาด้านนี้จึงจัดเป็นการศึกษาระดับสูงสำหรับพระภิกษุสามเณรตามหลักสูตรการศึกษาของคณะสงฆ์ โดยคณะสงฆ์ผู้เป็นศาสนทายาทได้สืบสานนโยบายสนับสนุนการศึกษาด้านนี้ตลอดมา เจริญมั่นคงแพร่หลายตราบถึงปัจจุบันนี้ ทั้งผู้สำเร็จการศึกษาส่วนนี้ได้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการสืบต่อพระพุทธศาสนาให้มีความเจริญมั่นคง และพัฒนาประเทศชาติให้ประชาชนดำรงอยู่ในศีลธรรมอันดี

การศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและบาลี นอกจากจะเป็นการศึกษาหลักธรรมคำสอนแล้ว ยังได้เป็นการสืบต่ออายุพระศาสนาไว้ด้วย โดยเฉพาะการศึกษาภาษาบาลี เพราะถ้าไม่รู้จักภาษาบาลีแล้ว พระพุทธศาสนาก็ต้องเสื่อมสูญไปด้วย ด้วยเหตุนี้เอง กษัตริย์ผู้เป็นศาสนูปถัมภกตั้งแต่โบราณมา จึงทำนุบำรุงการเล่าเรียนพระปริยัติธรรม เพื่อปรากฏทั่วไปต่อชาวโลกว่าพระภิกษุสามเณรรูปใดมีความรู้มากน้อยแค่ไหนเพียงใดเมื่อภิกษุสามเณรรูปนั้น ได้มาหาบาเรียน (ปัจจุบันเรียก มหาเปรียญธรรม) ครั้นอายุพรรษาถึงขั้นเถระภูมิ ก็ทรงตั้งให้มีสมณศักดิ์ในสังฆมณฑล ตามควรแก่คุณธรรมความรู้ เป็นครูสอนพระปริยัติธรรม สืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน (พระราชวรานูณี, 2540 : 14-15) ต่อมาได้มีการจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาเป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาวิชาพระปริยัติธรรมควบคู่กับวิชาสามัญศึกษา สำหรับพระภิกษุ สามเณร โดยใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ คือ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 โดยมี 8 กลุ่มสาระ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาพลศึกษา ศิลปะ ธรรมวินัย ศาสนปฏิบัติ ภาษาต่างประเทศ (อังกฤษ – บาลี) มีเป้าหมายในการรับเยาวชนที่ขาดโอกาสทางการศึกษา หรือยากจน โดยเข้ามาบรรพชาเป็นสามเณรแล้วให้ศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมบาลีควบคู่ไปกับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา โดยมีจุดเน้นให้มีคุณธรรมนำความรู้ ผลิตศาสนทายาทเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา ดำเนินการมาตั้งแต่พุทธศักราช 2514 โดยพระปรารภของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก (จวน อุฏฐายีมหาเถระ) มีพระปรารภ ถึงการศึกษาทางโลกว่าเจริญก้าวหน้ามากขึ้นตามความเปลี่ยนแปลงของโลก การศึกษาพระปริยัติธรรม จำเป็นต้องอนุวัติไปตามความเปลี่ยนแปลงของโลกบ้าง จึงเห็นสมควรที่จะมีหลักสูตรในโรงเรียนพระปริยัติธรรมเพิ่มขึ้นอีกแผนกหนึ่งคือ หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ศึกษาได้มีโอกาสบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ได้ทั้งทางโลกและทางธรรมมาควบคู่กันไป (วิชัย ธรรมเจริญ, 2541 : 4)

การศึกษาภาษาบาลีของคณะสงฆ์ยึดแนวทางมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ซึ่งยากต่อการเรียนรู้เพราะในแต่ละปีจะมีผู้สอบผ่านบาลีไม่ถึงครึ่งของผู้เข้าสอบทั้งหมด ดังนั้น เมื่อการศึกษายากเกินไปจึงทำให้พระภิกษุ สามเณรบางส่วนเกิดความท้อถอย มีการลาสิกขาไปแสวงหาความรู้ทางโลก ที่ตนคิดว่าง่ายกว่า (สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง, 2550. ออนไลน์) ในด้านคุณภาพและสัมฤทธิ์ผลนั้น เนื่องจากพระภิกษุสามเณรที่ศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี แม้ว่าจะอยู่ในวัยและพื้นฐานการศึกษาและประสบการณ์จะต่างกันอย่างไร ก็ต้องเรียนในชั้นเดียวกัน วิชาและเนื้อหาตาม

หลักสูตรเดียวกัน โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียน การเรียนการสอน การวัดผล ส่วนใหญ่เน้นความจำและหลักภาษา ขาดระบบการนิเทศการศึกษาและเทคโนโลยี ในการวัดผล ใช้แบบแยกกันเป็นแต่ละวิชา แต่เมื่อสอบตักวิชาใดวิชาหนึ่ง วิชาอื่น ๆ ที่สอบผ่านก็ถือว่าไม่ผ่าน ทั้งหมดต้องสอบใหม่ (กรมการศาสนา, 2541: 2) ปัจจุบันถึงแม้ว่าแม่กองบาลีสนามหลวงจะได้สร้างแรงจูงใจโดยเปิด โอกาสให้นักเรียนได้สอบ 2 ครั้ง ใน 1 ปี โดยเริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ให้สำหรับชั้นประโยค 1-2 ถึงประโยค ป.ธ. 5 เพื่อเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาแก่นักเรียน พระปริยัติธรรมแผนกบาลี เพื่อเป็นปัจจัยต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในด้านสถิติข้อมูลที่เพิ่มขึ้น โดยครั้งแรกให้สอบตามปกติ ตามวัน เวลาที่กำหนดโดยแม่กองบาลีสนามหลวงในปัจจุบัน ครั้งที่ 2 เป็นการสอบซ่อมสำหรับนักเรียนที่ผ่านแล้ว 1 วิชา (ยกเว้นวิชาบูรพภาค ป.ธ. 3) ในชั้น ประโยคนั้น ในปีนั้นเมื่อสอบครั้งที่ 2 แล้วผลปรากฏว่าสอบ ไม่ผ่านในวิชาที่เหลือก็ให้ถือว่าสอบ ไม่ผ่านทั้งหมดในปีนั้น และในปีต่อไปต้องลงสอบใหม่ทุกวิชา หรือนักเรียนที่สอบครั้งที่ 1 ผ่าน มาแล้ว 1 วิชา ไม่เข้าสอบในการสอบครั้งที่ 2 ในปีนั้น ก็ให้ถือว่าสอบไม่ผ่านทั้งหมด ไม่อาจจะ เรียกร้องสิทธิ์ใดๆ ได้ (กรมการศาสนา, 2550: 109-110) และจากการสรุปผลการสอบผ่านในแต่ละ ระดับของแต่ละปีการศึกษาพบว่า การสอบพระปริยัติธรรมแผนกบาลีทั้งส่วนกลางและส่วน ภูมิภาครวมกันทุกชั้น มีการส่งพระภิกษุสามเณรเข้าสอบเป็นจำนวนมากขึ้น แต่ก็มีผู้ขาดสอบ เป็นจำนวนมากเช่นเดียวกัน ในการประกาศผลสอบแต่ละปี มีผู้สอบได้น้อยมาก ซึ่งแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า นักเรียนไม่มีความพร้อมในการเข้าสอบ (กรมการศาสนา, 2550 : 288 - 289) ซึ่งอาจจะมาจากปัญหาหลาย ๆ ประการที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนการสอนหรือเป็นเหตุผล ส่วนตัวของนักเรียนเองทำให้ผู้เรียน ไม่มีแรงจูงใจที่จะเรียนภาษาบาลี ในการแก้ปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า การศึกษาถึงแรงจูงใจเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะจะเป็นการศึกษาถึงเหตุจูงใจที่จะทำให้ รู้ถึงปัจจัยที่จะเป็นการกระตุ้นให้พระภิกษุสามเณรมีความสนใจในการศึกษาวิชาภาษาบาลีเพิ่ม มากขึ้น เพราะแรงจูงใจ (Motivation) เป็นสิ่งที่จะควบคุมพฤติกรรมของนักเรียน อันเกิดจาก ความต้องการ (Needs) พลังกดดัน (Drives) หรือความปรารถนา (Desires) ที่จะพยายามดิ้นรน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ซึ่งอาจจะเกิดมาตามธรรมชาติหรือจากการเรียนรู้ก็ได้ การศึกษาเรื่องแรงจูงใจของนักเรียน เราจะได้ทราบแรงกระตุ้นที่เกิดจากสิ่งเร้าทั้งภายในและ ภายนอกตัวของนักเรียน สิ่งเร้าภายใน ได้แก่ ความรู้สึกต้องการ หรือขาดอะไรบางอย่าง จึงเป็น พลังชักจูง หรือกระตุ้นให้มนุษย์ประกอบกิจกรรมเพื่อทดแทนสิ่งที่ขาดหรือต้องการนั้น ส่วน สิ่งเร้าภายนอก ได้แก่ สิ่งใดก็ตามที่มาเร้าเร้า นำช่องทาง และมาเสริมสร้างความปรารถนาใน การประกอบกิจกรรมในตัวมนุษย์ ซึ่งแรงจูงใจนี้อาจเกิดจากสิ่งเร้าภายในหรือภายนอก แต่เพียง

อย่างเดียว หรือทั้งสองอย่างพร้อมกันได้ อาจกล่าวได้ว่า แรงจูงใจทำให้เกิดพฤติกรรม ซึ่งเกิดจากความต้องการของมนุษย์ ซึ่งความต้องการเป็นสิ่งเร้าภายในที่สำคัญกับการเกิดพฤติกรรม นอกจากนี้ยังมีสิ่งเร้าอื่น ๆ เช่น การยอมรับของสังคม สภาพบรรยากาศที่เป็นมิตร การบังคับ ชูเชิญ การให้รางวัลหรือกำลังใจหรือการทำให้เกิดความพอใจ ล้วนเป็นเหตุจูงใจให้เกิดแรงจูงใจได้ (สารานุกรมเสรี. 2551 : ออนไลน์) ดังผลการวิจัยเรื่องแรงจูงใจในการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ของนิสิตระดับปริญญาตรีของพระสุตใจ อาภสฺสโร (2544 : บทคัดย่อ) พบว่านิสิตมีแรงจูงใจในการเข้าศึกษาต่อเพราะเหตุผลส่วนตัวหลายประการ ได้แก่ อิทธิพลจากการชักจูงและสื่อ ชื่อเสียงของสถาบัน และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับสมลักษณ์ ลันสุชีพ (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาแรงจูงใจในการเลือกศึกษาต่อวิทยาลัยนานาชาติมหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า นักศึกษาชายและหญิง มีแรงจูงใจในการเลือกศึกษาต่อ ในวิทยาลัยนานาชาติมหาวิทยาลัยมหิดล ใน 3 ด้าน คือ ด้านส่วนตัว ด้านสังคม และด้านอาชีพ แตกต่างกัน และยังพบว่า นักศึกษามีแรงจูงใจในการศึกษาต่อวิทยาลัยนานาชาติมหาวิทยาลัยมหิดล ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านเหตุผลส่วนตัว ด้านสังคม ด้านอาชีพ และด้านสถาบัน อยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เหตุแรงจูงใจในการเลือกศึกษาต่อฯ ด้านเหตุผลส่วนตัวที่มากที่สุด คือ การเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษมากที่สุด เหตุแรงจูงใจในการเลือกศึกษาต่อฯ ด้านสังคมที่มากที่สุด คือ โอกาสที่จะได้รับประสบการณ์ จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสถาบันและบริษัทนานาชาติ เหตุแรงจูงใจในการเลือกศึกษาต่อฯ ด้านอาชีพที่มากที่สุด คือ ต้องการงานที่ได้รับค่าตอบแทนสูง และเหตุแรงจูงใจในการเลือกศึกษาต่อด้านสถาบันที่มากที่สุดคือ ผู้สอนมีความรู้สูง จะเห็นได้ว่าการศึกษาถึงแรงจูงใจทำให้เราทราบถึงสิ่งที่จะเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในการที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือที่จะเลือกเรียนในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง อันจะเป็นประโยชน์ในการนำไปปรับปรุงพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้ดียิ่งขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจในการศึกษาภาษาบาลี ของนักเรียนสำนักศาสนศึกษาในเขตการศึกษากลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 (หนองคาย อุดรธานี สกลนคร) เพื่อทราบถึงปัจจัยที่เป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการศึกษาภาษาบาลี ของนักเรียนสำนักศาสนศึกษาในเขตการศึกษากลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดสกลนคร อันจะนำมาซึ่งข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษาภาษาบาลี เพื่อ

นำไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาบาลีของสำนักศาสนศึกษาต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

คำถามการวิจัย

1. แรงจูงใจในการศึกษาภาษาบาลีของนักเรียนสำนักศาสนศึกษาในเขตการศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 (หนองคาย อุดรธานี สกลนคร) เป็นอย่างไร

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการศึกษาภาษาบาลี ของนักเรียนสำนักศาสนศึกษาในเขตการศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 (หนองคาย อุดรธานี สกลนคร) ได้แก่ปัจจัยอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการศึกษาภาษาบาลีของนักเรียนสำนักศาสนศึกษาในเขตการศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 (หนองคาย อุดรธานี สกลนคร)

2. เพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจในการศึกษาภาษาบาลี ของนักเรียนสำนักศาสนศึกษา ในเขตการศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 จำแนกตาม สถานภาพ ระดับชั้น (เปรียญธรรม) อายุ สถานภาพทางครอบครัว ระดับผลการเรียนมัธยม (เกรดเฉลี่ย) และ ขนาดของสถานศึกษา

3. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการศึกษาภาษาบาลีของนักเรียนสำนักศาสนศึกษาในเขตการศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8

4. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการเกิดแรงจูงใจของนักเรียนสำนักศาสนศึกษา ในเขตการศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8

สมมติฐานการวิจัย

1. แรงจูงใจในการศึกษาภาษาบาลี ของนักเรียนสำนักศาสนศึกษาในเขตการศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 (หนองคาย อุดรธานี สกลนคร) อยู่ในระดับน้อย

2. ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยแวดล้อม ซึ่งได้แก่ สถานภาพ อายุ ระดับชั้น (เปรียญธรรม สถานภาพทางครอบครัว ระดับผลการเรียนมัธยม (เกรดเฉลี่ย) ขนาดของสถานศึกษา การบริหารจัดการสถานศึกษา การส่งเสริมขวัญและกำลังใจ เทคนิคการสอนของครู และอิทธิพลจากผู้ประสบความสำเร็จ มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการศึกษาภาษาบาลีในระดับที่แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในสำนักศาสนศึกษา ในเขตการศึกษากลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 (หนองคาย อุดรธานี สกลนคร) จากสำนักศาสนศึกษาที่มีผลการสอบบาลีสนามหลวงได้สูงสุด 5 อันดับแรก จำนวน 571 รูป รายละเอียดดังตาราง 2

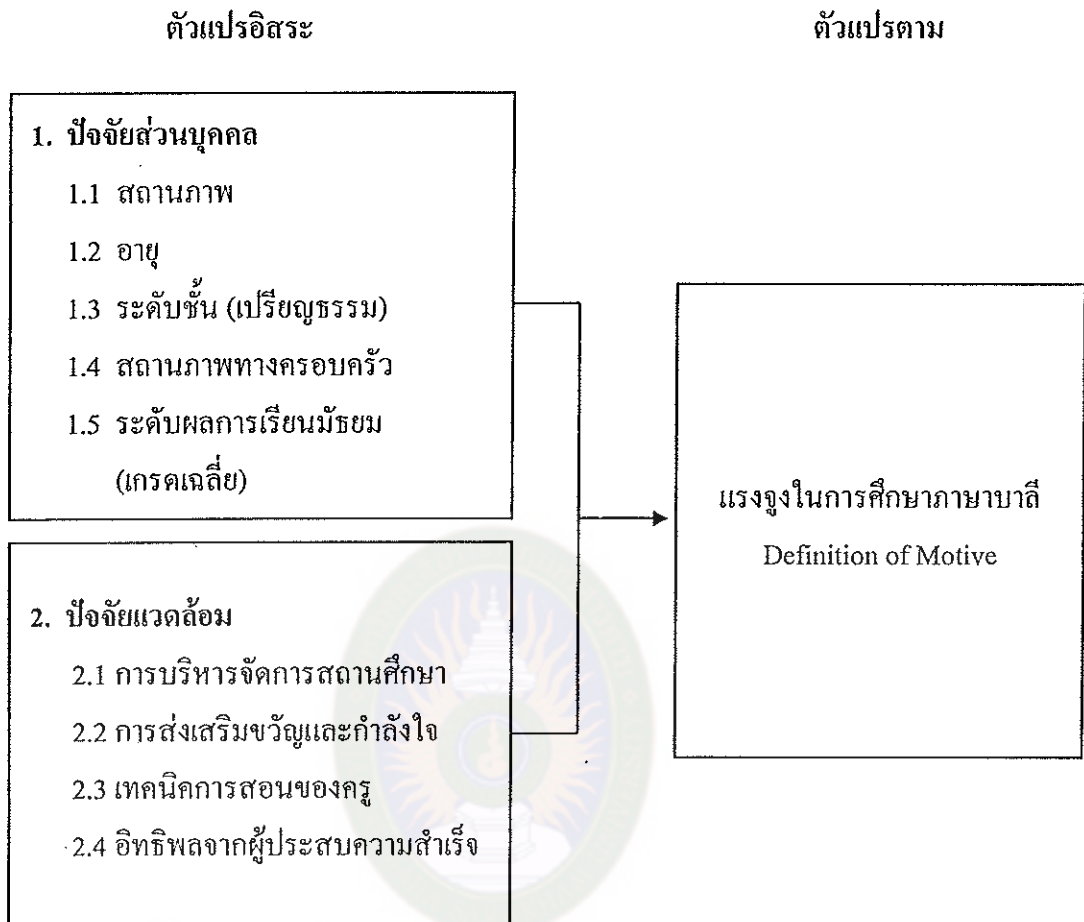
1.2 กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในสำนักศาสนศึกษา ปีการศึกษา 2551 ในเขตการศึกษากลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 (หนองคาย อุดรธานี สกลนคร) จำนวน 235 รูป ได้มาโดยการใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นของบุญชม ศรีสะอาด (2543 : 40)

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สำนักศาสนศึกษาในเขตการศึกษากลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 ได้แก่ จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี จังหวัดสกลนคร

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องแรงจูงใจในการศึกษาภาษาบาลี ของนักเรียนสำนักศาสนศึกษา ในเขตการศึกษากลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 (หนองคาย อุดรธานี สกลนคร) ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์กรอบแนวคิดตามทฤษฎีแรงจูงใจที่เกิดจากลำดับชั้นความต้องการของ มาสโลว์ (อ้างอิงใน ทองใบ สุดชาติ. 2543 : 201-203) และทฤษฎีแรงจูงใจที่เกิดจากทฤษฎีองค์ประกอบคู่ของเฮอรัชเบอร์เกอร์ (อ้างอิงในสุนทร อนนตศิริพร. 2531 : 13-16) ดังนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย
นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แรงจูงใจ หมายถึง พลังทางจิตที่มีอยู่ในตัวบุคคลซึ่งเป็นภาวะภายในที่กระตุ้นพฤติกรรมบุคคล ให้กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ เพื่อให้บรรลุสู่เป้าหมายปลายทางที่ตั้งไว้

2. ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง คุณลักษณะส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่
1) สถานภาพ 2) อายุ 3) ระดับชั้น (เปรียญธรรม) 4) สถานภาพทางครอบครัว 5) ระดับผลการเรียนมัธยม (เกรดเฉลี่ย) 6) ขนาดของสถานศึกษา

2.1 สถานภาพ หมายถึง สถานภาพทางสังคมในปัจจุบันของนักเรียนที่กำลังศึกษาภาษาบาลี แบ่งเป็น พระภิกษุ และสามเณร

2.2 อายุ หมายถึง อายุจริงของนักเรียนที่กำลังศึกษาภาษาบาลีปัจจุบัน จำแนกเป็นจำนวนปี

2.3 ระดับชั้น(เปรียญธรรม) หมายถึง ระดับการศึกษาวิชาภาษาบาลี ระดับเปรียญตรี ที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่ในปัจจุบัน ประกอบด้วย เปรียญธรรม ประโยค 1-2 (ป.ธ. 1-2) และเปรียญธรรม ประโยค 3 (ป.ธ. 3)

2.4 สถานภาพทางครอบครัว หมายถึง สภาพทางครอบครัวโดยทั่วไปของนักเรียนที่ศึกษาภาษาบาลีปัจจุบัน ซึ่งจำแนกเป็น ครอบครัวที่บิดามารดาอยู่ด้วยกัน บิดามารดาแยกกันอยู่ บิดามารดาหย่าร้างกัน มารดาอยู่แต่บิดาเสียชีวิต บิดาอยู่แต่มารดาเสียชีวิต บิดาและมารดาเสียชีวิต และอื่น ๆ

2.5 ระดับการเรียนมัธยม (เกรดเฉลี่ย) หมายถึง ผลการเรียนเฉลี่ยของนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ควบคุมกับการศึกษาภาษาบาลีในสำนักศาสนศึกษา ซึ่งแบ่งตามเกณฑ์ดังนี้คือ เกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 1.50 เกรดเฉลี่ยระหว่าง 1.50 – 1.99 เกรดเฉลี่ยระหว่าง 2.00 – 2.49 เกรดเฉลี่ยระหว่าง 2.50 – 2.99 เกรดเฉลี่ยระหว่าง 3.00 – 3.50 และ เกรดเฉลี่ยสูงกว่า 3.50

2.6 ขนาดของสำนักศาสนศึกษา หมายถึง ขนาดของสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

2.6.1 ขนาดใหญ่ หมายถึง สำนักศาสนศึกษาที่เป็นสำนักเรียนของเจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด หรือสำนักเรียนประจำจังหวัด

2.6.2 ขนาดกลาง หมายถึง สำนักศาสนศึกษาที่เป็นสำนักเรียนของเจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ หรือสำนักเรียนประจำอำเภอ

2.6.3 ขนาดเล็ก หมายถึง สำนักศาสนศึกษาที่เป็นสำนักเรียนในวัดต่าง ๆ ที่ไม่ใช่สำนักเรียนของเจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด หรือสำนักเรียนประจำจังหวัด และไม่ใช่สำนักเรียนของเจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ หรือสำนักเรียนประจำอำเภอ

3. ปัจจัยแวดล้อม หมายถึง แรงขับทางสังคมที่เกิดจากความต้องการและความพึงพอใจของนักเรียนในการที่จะเลือกเรียนภาษาบาลี ได้แก่ 1) การบริหารจัดการสถานศึกษา 2) การส่งเสริมขวัญและกำลังใจ 3) เทคนิคการสอนของครู 4) อิทธิพลจากผู้ประสบความสำเร็จ

3.1 การบริหารจัดการสถานศึกษา หมายถึง การบริหารการศึกษา การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย การวางแผน โครงการ การกำกับดูแลปรับเปลี่ยนพัฒนา โครงสร้างองค์กร

กำหนดตำแหน่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงานในระดับต่าง ๆ การบริหารจัดการมีภาระหน้าที่ที่จะต้องทำ ได้แก่ 1) การกำหนดทิศทางเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ 2) การวางแผนปฏิบัติให้เกิดความก้าวหน้าและความสำเร็จตามเป้าหมาย 3) การจัดทรัพยากรให้เกิดประโยชน์(คน เงิน เวลา และวัสดุ) เพื่อให้เป้าหมายประสบผลสำเร็จอย่างประหัตสุด 4) ควบคุมกระบวนการ(การวัดผลความสำเร็จตามแผนการปฏิบัติงาน 5) การกำหนดมาตรฐานและพัฒนามาตรฐานขององค์กร

3.2 การส่งเสริมขวัญกำลังใจ หมายถึง การเกื้อหนุนส่งเสริมเพื่อให้เกิดกำลังใจ การยอมรับนับถือ การยกย่อง การให้รางวัล การบำรุงขวัญและกำลังใจ เป็นปัจจัยสำคัญยิ่งประการหนึ่งที่จะช่วยให้บุคคลมีพลังกาย พลังใจ ที่จะดำรงชีวิต ที่จะทำงาน ที่จะฝ่าฟันอุปสรรคที่ขวางหน้า และมีความมุ่งมั่นบากบั่นไปยังจุดมุ่งหมายปลายทางที่ต้องการ

3.3 เทคนิคการสอนของครู หมายถึง เทคนิคในการถ่ายทอดความรู้ การที่ครูผู้สอนใช้กิจกรรมสอนต่าง ๆ ในการเรียนการสอนวิชาภาษาบาลี กล่าวคือ การจัดประสบการณ์ สถานการณ์หรือกิจกรรมอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียน ได้เกิดการเรียนรู้จากงานทั้งทางร่างกาย ทางอารมณ์สังคมและสติปัญญา สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ให้เกิดเป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันรวมทั้งสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน และวิธีการสร้างสถานการณ์หรือโอกาสใด ๆ ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น และสามารถปรับตัวเองให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

3.4 อิทธิพลจากผู้ประสบความสำเร็จ หมายถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจที่จะเลือกประกอบอาชีพหรือเลือกที่จะเรียนหรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งพิจารณาจากการส่งเสริม การชักจูง การชี้แนะจากผู้ประสบความสำเร็จ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน และแรงจูงใจในการศึกษาภาษาบาลี ของนักเรียนสำนักศาสนศึกษา ในเขตการศึกษากลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 (หนองคาย อุดรธานี สกลนคร) เป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาปรับปรุงการจัดการศึกษาภาษาบาลี เพื่อนำไปพัฒนาในการจัดการศึกษาภาษาบาลีของสำนักศาสนศึกษาต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น และยังเป็นข้อมูลแก่สถานศึกษาอื่นๆ ที่จะนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนต่อไป